

Planering av markanvändning, Seveso

- Sevesokonferens 17 oktober 2024

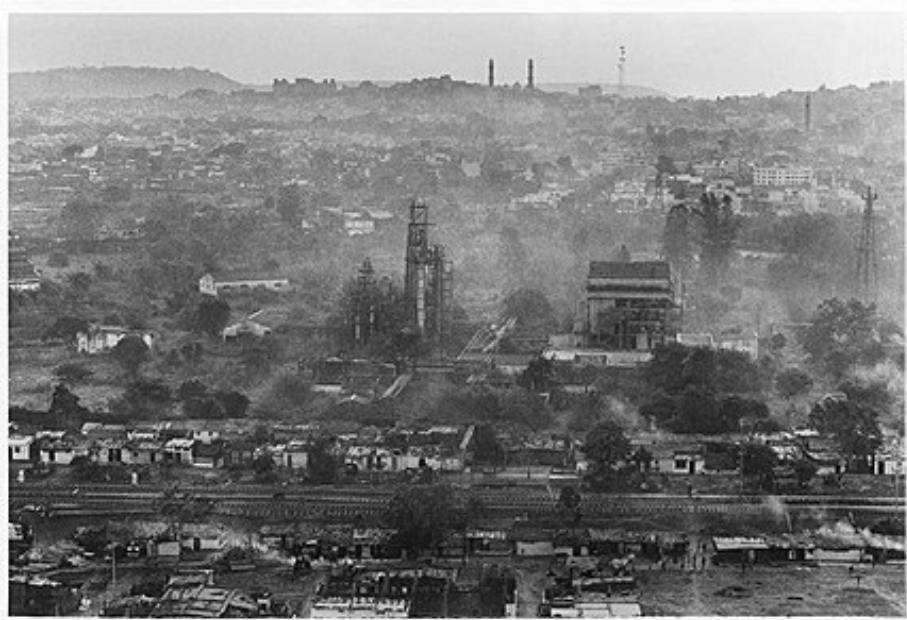
Carl Bonde, MSB
Linda Broström, MSB
Maria Rydqvist, Boverket
Stefan Svedhem, Stenungssunds kommun

Syftet med passet

- Peka på vikten av riskhantering i översiktsplanering
- Öka medvetandet kring olika aktörers roller och ansvar.
- Visa på exempel på hur MSB:s vägledning har använts i praktiken

Bakgrund:

- olyckor i Bhopal och Mexico city

Artikel 12 som var en nyhet i Seveso II-direktivet tillkom för att på lång sikt säkerställa tillräckliga avstånd mellan industrier och områden där allmänheten vistas, bostäder, transportleder etc.

Planering av markanvändning (art 13)

Förebygga allvarliga olyckshändelser och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön

Genom kontroll av:

- Lokalisering av nya verksamheter
- Ändring av befintliga verksamheter
- Nya projekt i **närheten av** verksamheter som kan påverka risken

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Sevesoverksamhet i översiktsplanering

Maria (la) Rydqvist

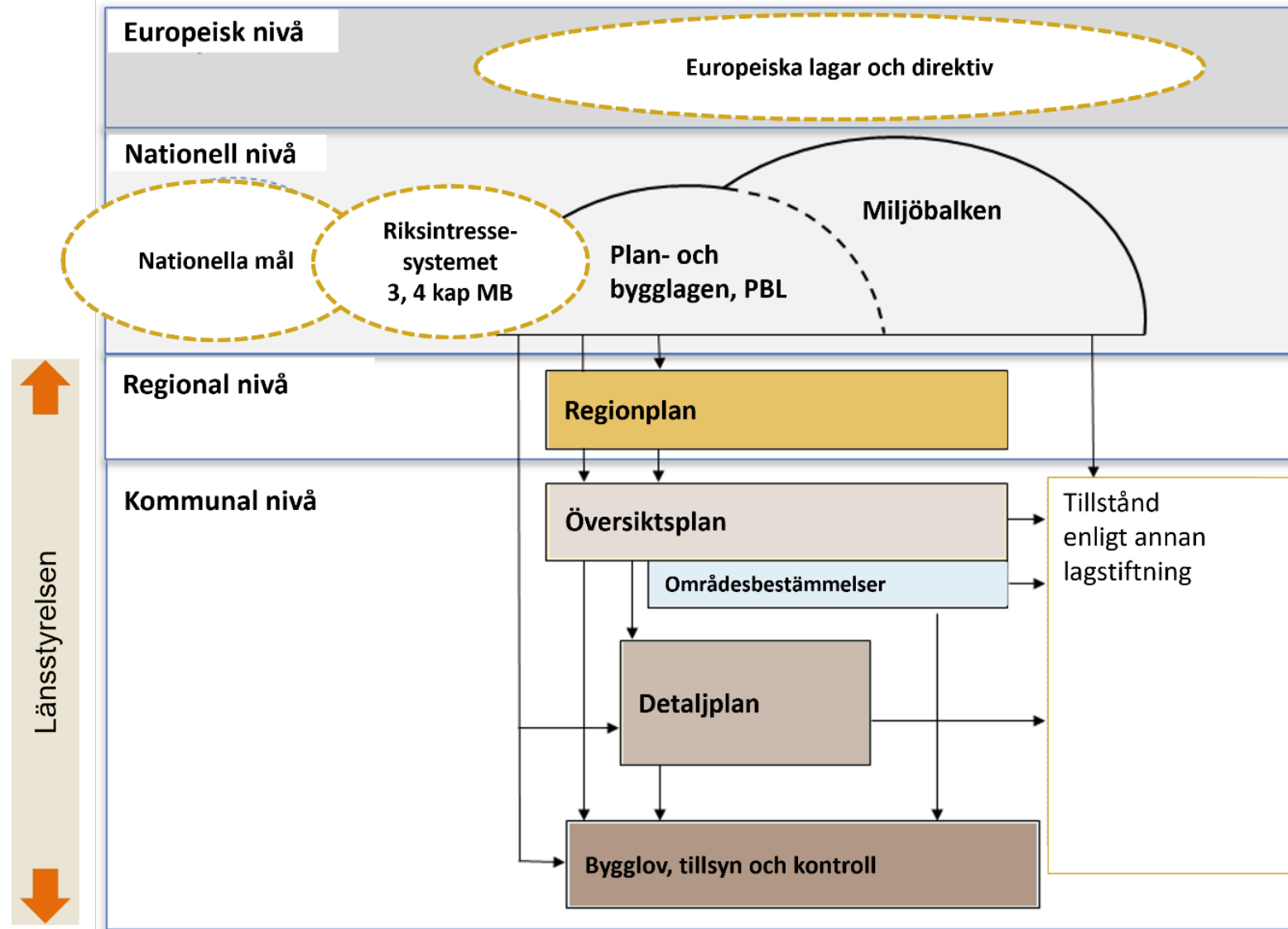
[Riskhantering och PBL - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Planhierarkin

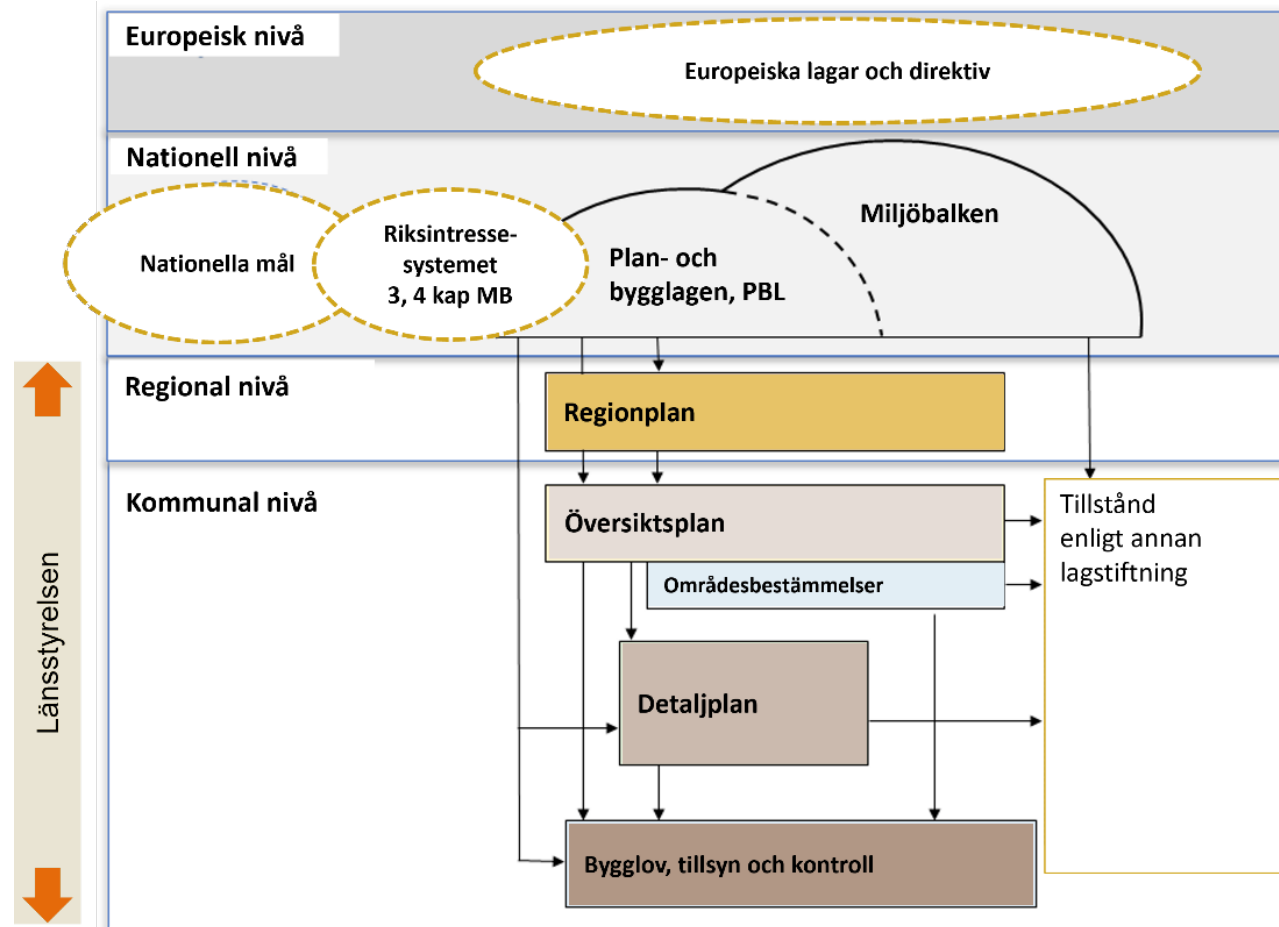
En kort beskrivning av planhierarkin

Det svenska planeringssystemet

Det svenska planeringssystemet

- Miljöbalken – verksamheter
- PBL – markens lämplighet
- Marken ska vara långsiktigt lämplig
  - lämpliga lokaliseringsalternativ
  - olämplig lokaliseringsalternativ
  - Inte hindra framtida utveckling

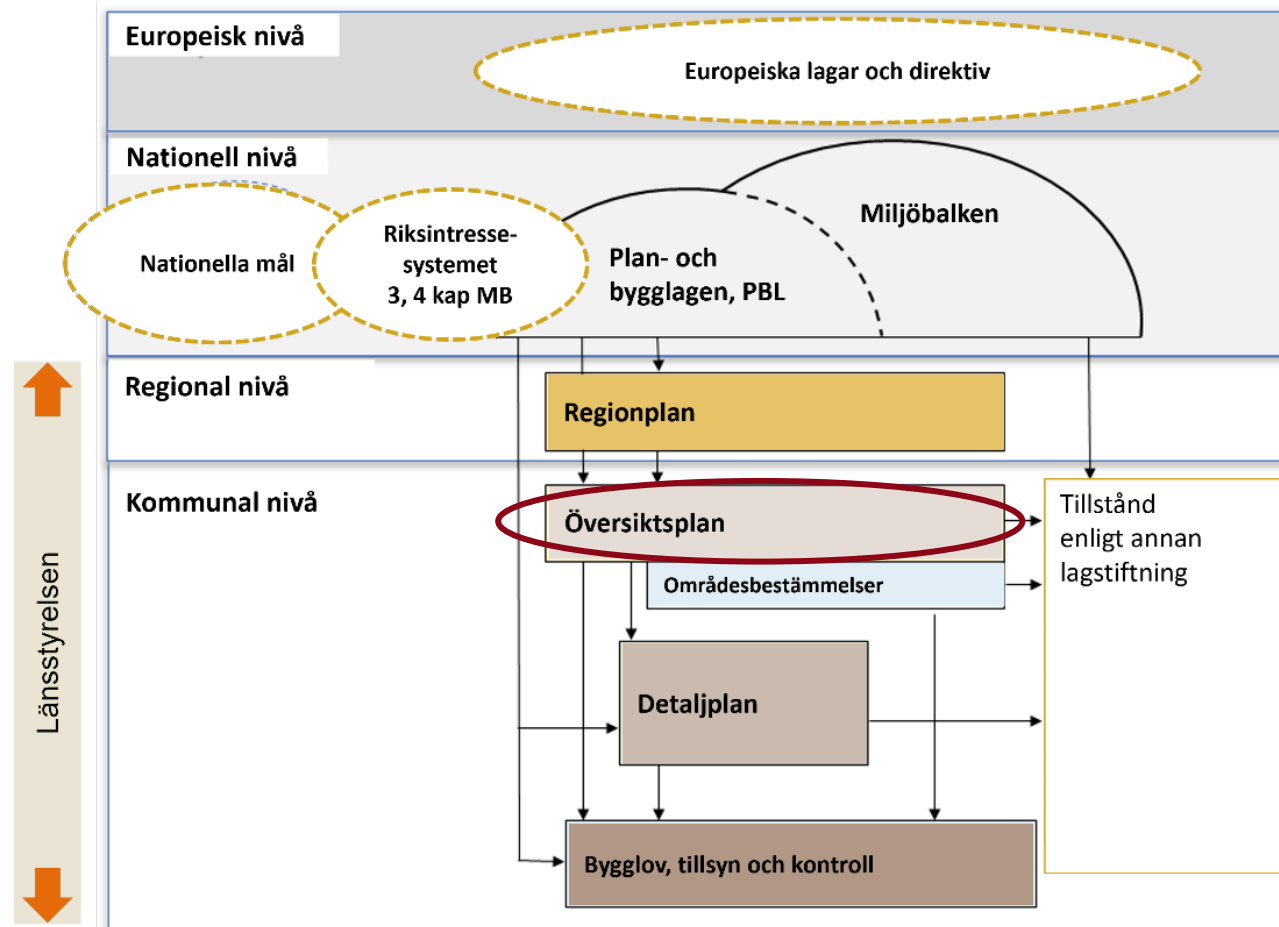

Översiktsplanen är nyckeln

Översiktsplanen är det viktigaste planinstrumentet

Översiktsplanen är grunden

- Identifierar områden som är utsatta för risker
- Samordnar risker på strategisk nivå
- Grunden för detaljplaner

[Riskhantering i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken – Boverket](#)

[Riskhantering i detaljplaneläggning - PBL kunskapsbanken – Boverket](#)

[Beräkningsgrunder för avstånd - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Sevesoverksamhet i planläggning

Enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL

Sevesodirektivet – artikel 13

2. Medlemsstaterna ska se till att deras strategier för markanvändning eller andra relevanta strategier och förfarandena för att genomföra dessa strategier beaktar följande behov på lång sikt:

a) Upprätthålla tillbörliga säkerhetsavstånd mellan verksamheter som omfattas av detta direktiv och bostadsområden, byggnader och områden som används av allmänheten, rekreationsområden och, så långt det är möjligt, större trafikleder.

[Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU av den 4 juli 2012 om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EGText av betydelse för EES hämtad 2024-09-25](#)

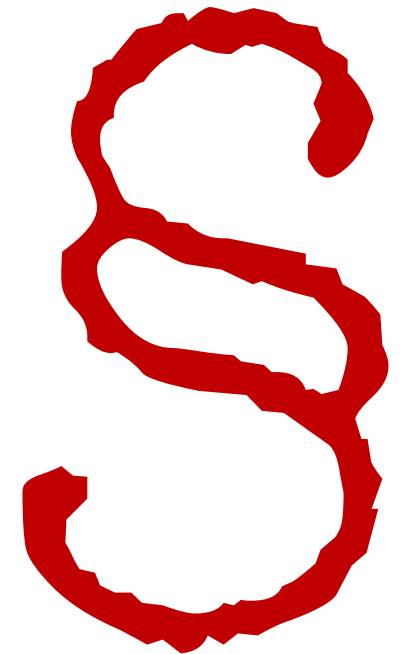
PBL 4:2 punkt 4 och 5

Krav på reglering med detaljplan för

- byggnadsverk som kräver bygglov och som placeras i närheten av en Sevesoverksamhet

och

- en åtgärd som kräver bygglov vid nyetablering av en Sevesoverksamhet.

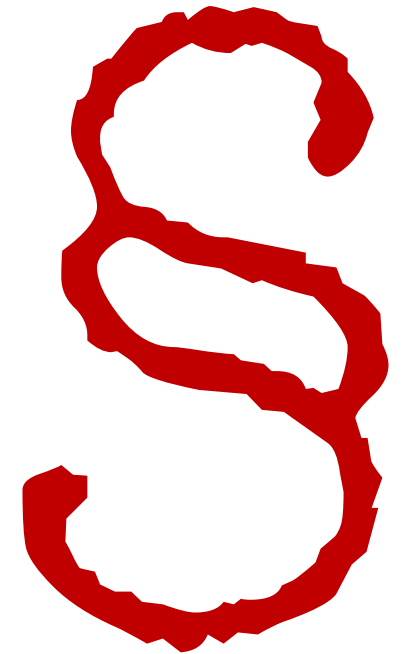
Detaljplanekrav utifrån två utgångspunkter:

Planlägga I NÄRHETEN AV en Sevesoverksamhet

- ”I närheten av”?

Planlägga FÖR en Sevesoverksamhet

- Nyetablering av Sevesoverksamhet?
  - Nybygge
  - Verksamhet ”går över gränsen”
- Befintlig Sevesoverksamhet?

Vad menas med "I närheten av"?

Ett byggnadsverk anses vara placerat i närheten av en Sevesoverksamhet om

- byggnadsverket eller
- de som uppehåller sig i byggnadsverket, kan skadas vid en olycka som berör Sevesoverksamheten.

=> Avståndet till Sevesoverksamheten får stor betydelse för bedömningen.

(se proposition 2014/15:60 sidan 102. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2015/03/prop.-20141560/>. Hämtad 2024-09-25)

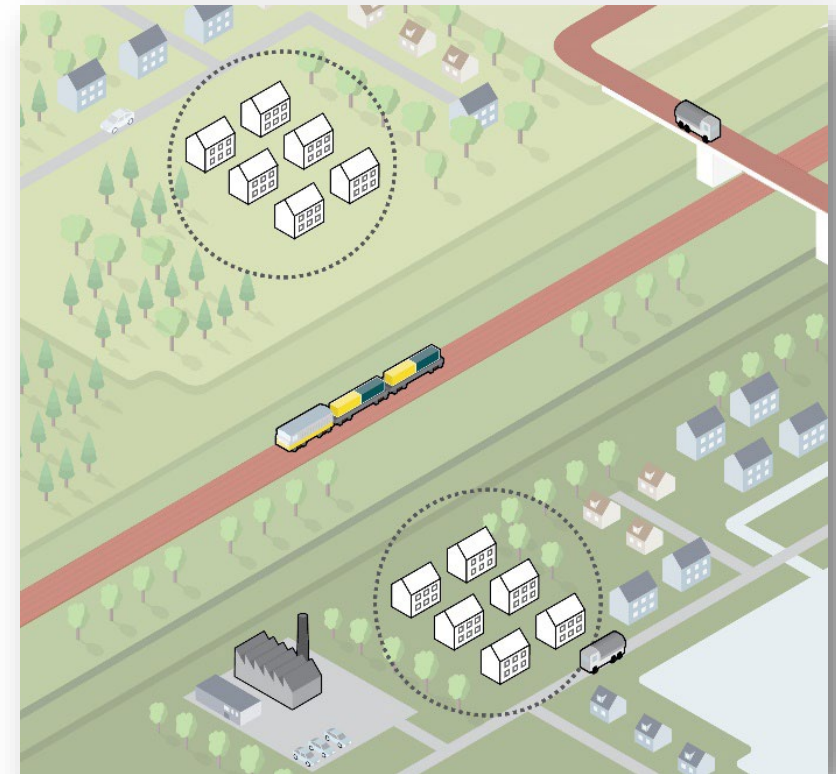

Illustration Jörgen Svensson/WSP

Kommunens roll i riskhantering

Vad ni kan förvänta er att en kommun gör inför och i
översiktsplanering

Tänker till före om

- 1 Kommunikation och samverkan
- 2 Planering och organisation
- 3 Riskkartläggning
- 4 Riskanalys
- 5 Riskvärdering
- 6 Åtgärder
- 7 Uppföljning

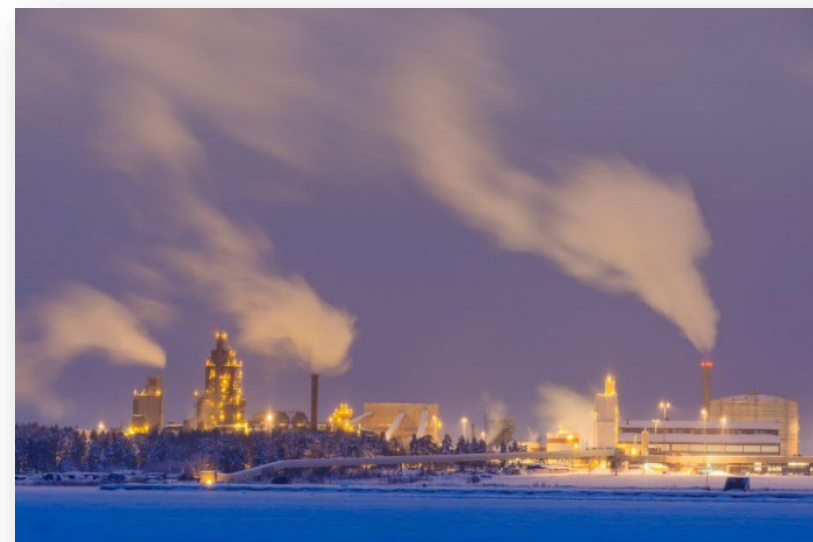
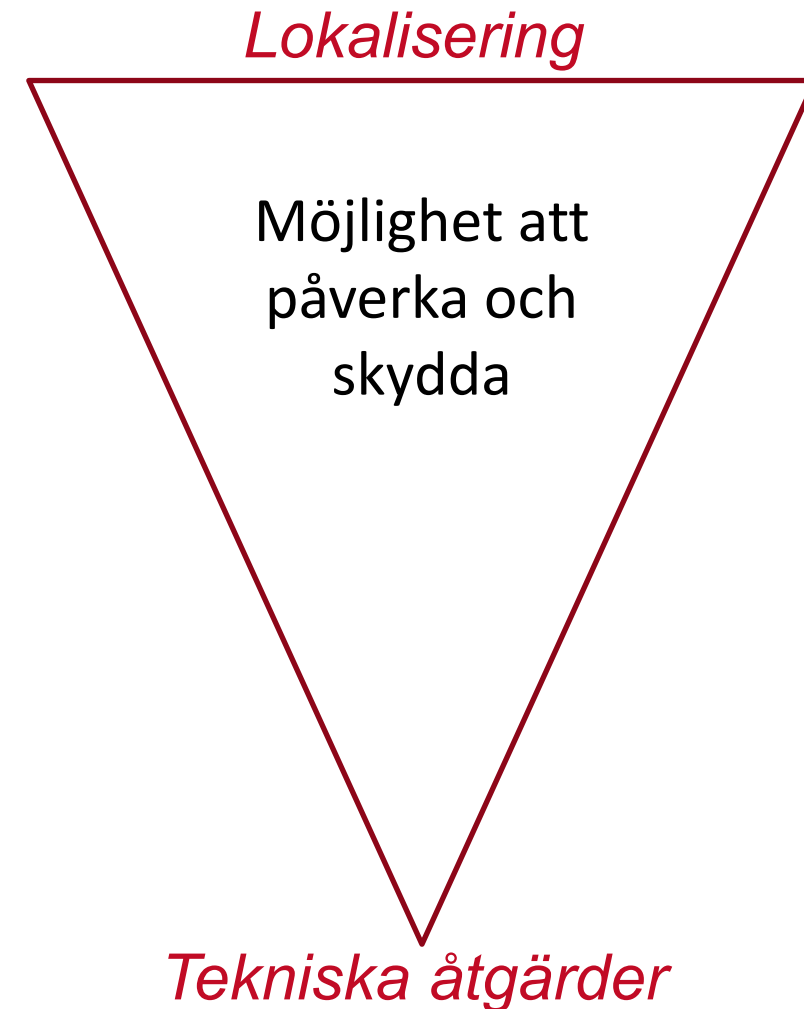

Foto Mikael Svensson/Scandinav

Tänker till i översiktsplanen

- Riskfrågor som kan vara aktuella
- Vikten att inventera och kartlägga
  - Riskkällor, riskobjekt, skyddsvärda intressen
  - Var lämplig mark finns för olika typer av användning
  - Strategiska markinköp?
  - Områden där det krävs mer detaljerad riskutredning
- Hur påverkar klimatförändringar riskbilden?

Många frågor

Tänk till före!

Lokalisering

Möjlighet att
påverka och
skydda

Tekniska åtgärder

MSBs vägledning om samhällsplanering och riskhantering

MSB tog fram vägledningen i samarbete med Boverket och Naturvårdsverket

Syfte:

Vägledning till riskhantering inför beslut enligt PBL och kunna ge vägledning till kommuner som i sin översiktsplan avser att ta fram riskhanteringsavstånd.

Målgrupp:

Främst myndigheter och aktörer på regional och kommunal nivå inom fysisk planering

<https://www.msb.se/sv/Produkter--tjanster/Publikationer/Publikationer-fran-MSB/Samhallsplanering-och-riskhantering-i-anlutning-till-storskalig-kemikaliehantering-/>
<https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Farlig-verksamhet/Informationsmaterial/Olycksrisker-och-MKB/>

Förslag till metod för kommuner att säkerställa tillräckliga avstånd från Sevesoverksamhet

- Metod för riskhanteringsprocessen inom fysisk planering vid planläggning intill Sevesoverksamhet.
- Metoden utgår ifrån att **definiera ett så kallat riskhanteringsavstånd** från en Sevesoverksamhet.
- **Riskhanteringsavstånd =**
Det avstånd ifrån Sevesoverksamheten där konsekvenserna av en olycka kan orsaka dödsfall eller allvarlig skada på människa.

<https://www.msb.se/sv/publikationer/samhallsplanering-och-riskhantering-i-anslutning-till-storskalig-kemikaliehantering/>

Riskhanteringsavstånden har två syften

- De ska skydda människors hälsa vid en eventuell olycka.
- De ska säkerställa att verksamheten kan fortsätta bedriva sin verksamhet och även ha möjlighet att utvecklas.

Metodens förslag till zonindelning

Grön linje =
konsekvenser av olyckor bedöms inte kunna medföra allvarliga skador

Avståndet kan fastställas på tre sätt

1. Schabloniserat riskhanteringsavstånd:

Översiktliga, konservativa antaganden för beräkningar av avstånd (tabell 2 i MSB-vägledning).

För planering av ett nytt område för industri eller det inte finns detaljerade uppgifter kring en verksamhet.

2. Verksamhetsanpassat riskhanteringsavstånd:

Avstånd tas fram utifrån fördjupade riskanalyser där detaljerad information och hänsyn till verksamheternas risker beaktas.

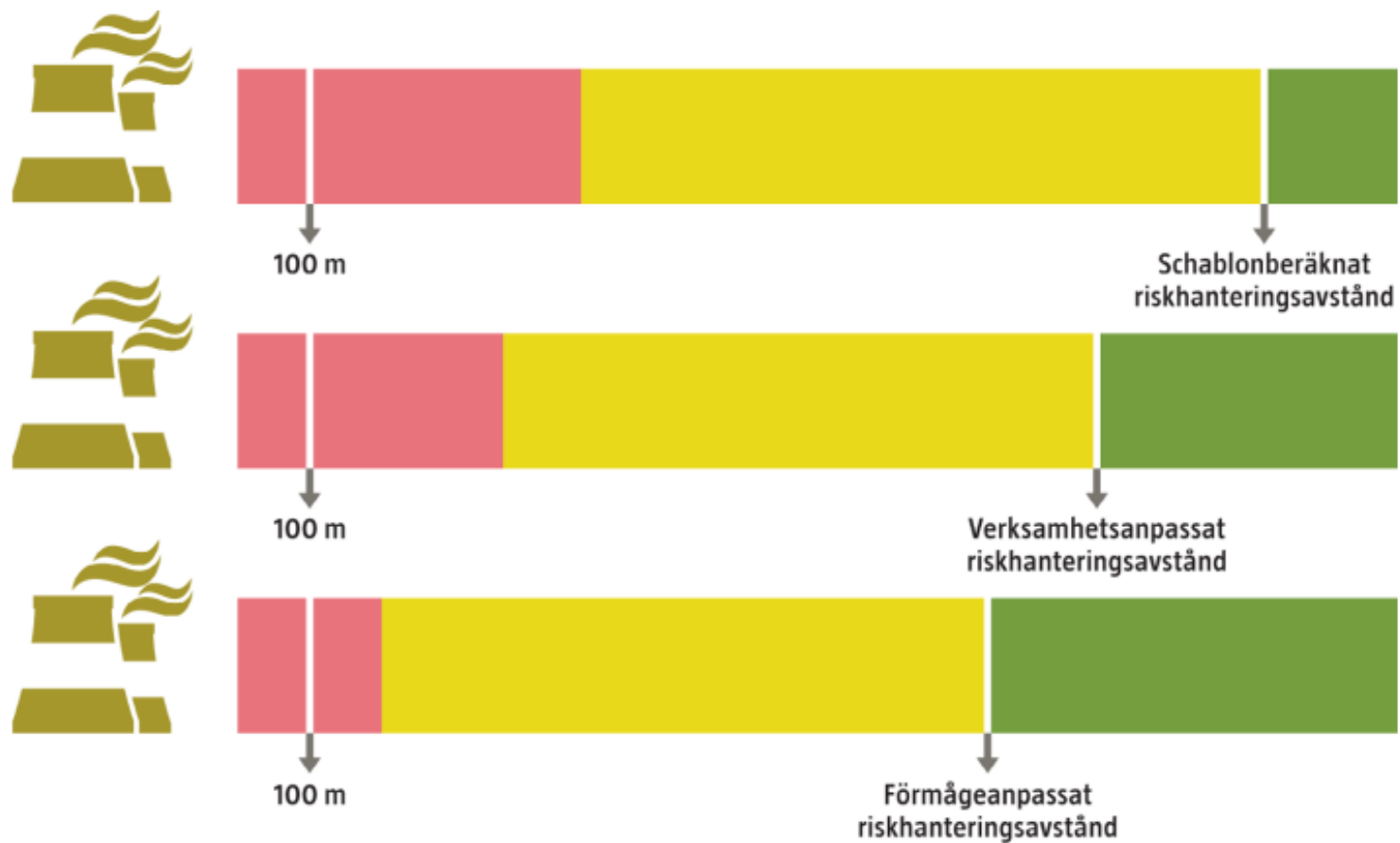
Utgår från anläggnings- och omgivningsspecifika förhållanden.

3. Förmågeanpassat riskhanteringsavstånd:

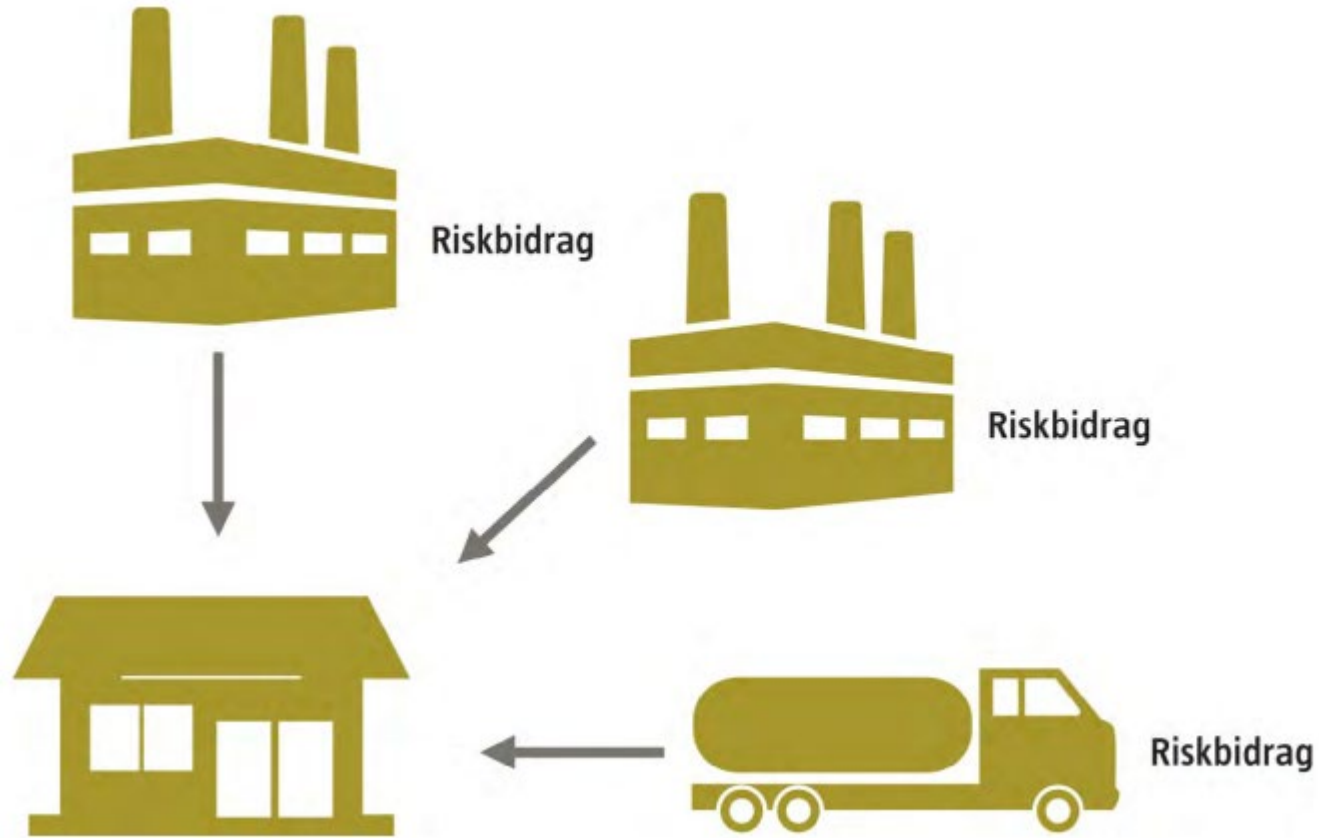
Verksamhetsanpassat riskhanteringsavstånd med tillägget att man lägger till möjligheter till insats. Det innebär att riskhanteringsavstånden bör kunna minskas.

Avståndet kan fastställas på tre sätt...

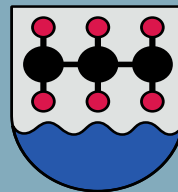

Beaktande av överlagrad risk

Riskhanteringsavstånd med hänsyn till storskalig kemiindustri

Riktlinjer för fysisk planering i Stenungsunds kommun

**Stenungsunds
kommun**

Dagens rubriker

- **Förutsättningar för uppdraget**
- Insamling av data
- Summering av nya zoner
- Bedömning av zonindelning
- Användandet av styrdokument i kommunens planering

ÖVERSIKTSPLAN 2020
Del 1- förslag

Stenungsunds kommun
Antagandehandling 2020-12-17

MÅL OCH STRATEGIER, ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTENOMRÅDEN (aktuellt tillstånd enligt en gång varje mandatperiod)

MSB Myndigheten för samhällsplanering och beredning

Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

Kommunal Plan för räddningsinsatser

- Vid Sevesoverskämheter (högre kravnivå) i Räddningstjänstens Storgöteborgs område.

Del I: Allmän del

LSO 2003:778

Handläggare: Stefan Karlsson
Fastställt av: Åkerström
Datum: 2019-01-02 (utställningshandling)
Reviderat: -
Utgått för synpunkter: 2018-12-29 t.o.m. 2019-01-31

www.rtgbg.se

Seveso

EU har utarbetat och antagit Sevesodirektivet för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Sverige har infört direktivet genom Sevesolagstiftningen.

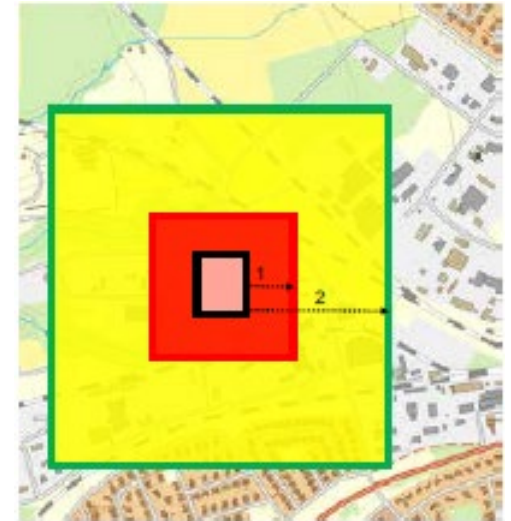
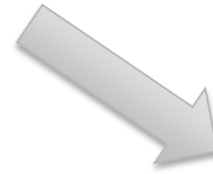
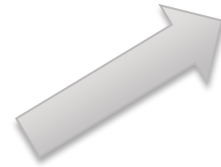
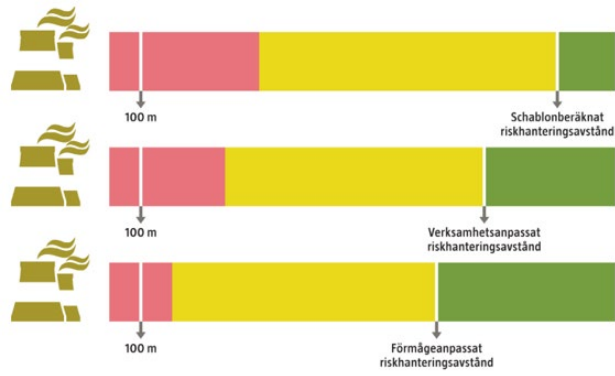
Sevesolagstiftningen omfattar lagen (1999:381), förordningen (2015:236) och föreskrifterna (MSBFS 2015:8) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, samt miljöbalken (1998:808), lagen om skydd mot olyckor (2003:778) och plan- och bygglagen (2010:900).

Dagens rubriker

- Förutsättningar för uppdraget
- **Insamling av data**
- Summering av nya zoner
- Bedömning av zonindelning
- Användandet av styrdokument i kommunens planering

Säkerhetsrapport
Säkerhetsrapport
Säkerhetsrapport
Säkerhetsrapport

Uppgift från industrins säkerhetsrapport – exempel på tolkning av riskavstånd

Vi har valt ut avstånd till "svåra obehag". Hur industrin beräknat detta är inte något vi värderat.

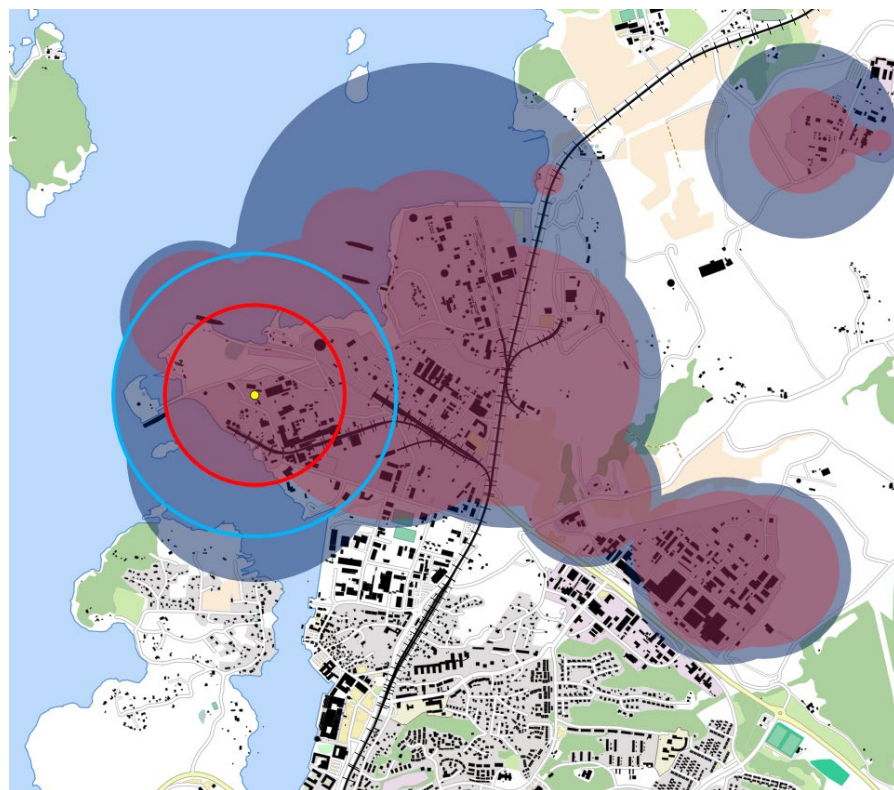
Katastrofalt haveri av ledning för flytande klor		
Skada	Halt vid <3 min exponeringstid	Avstånd från källa Vindhastighet 5 m/s
Dödsfara	>420 ppm	<460 m
Svåra obehag, risk för permanenta skador	>190 ppm	<724 m
Övergående obehag	>20 ppm	<2 200 m

Bild 1. Underlag från en säkerhetsrapport med avståndsangivelser för ett scenario

OLYCKSTYP	UTSLÄPPT MÄNGD	AVSTÅND MED RISK FÖR DÖDLIG SKADA	AVSTÅND MED RISK FÖR ALLVARLIG SKADA
Giftmoln (klorgas)	600 kg	150 meter	270 meter
Giftmoln (klorgas)	150 kg	70 meter	120 meter
Giftmoln (klorgas)	700 kg	460 meter	724 meter

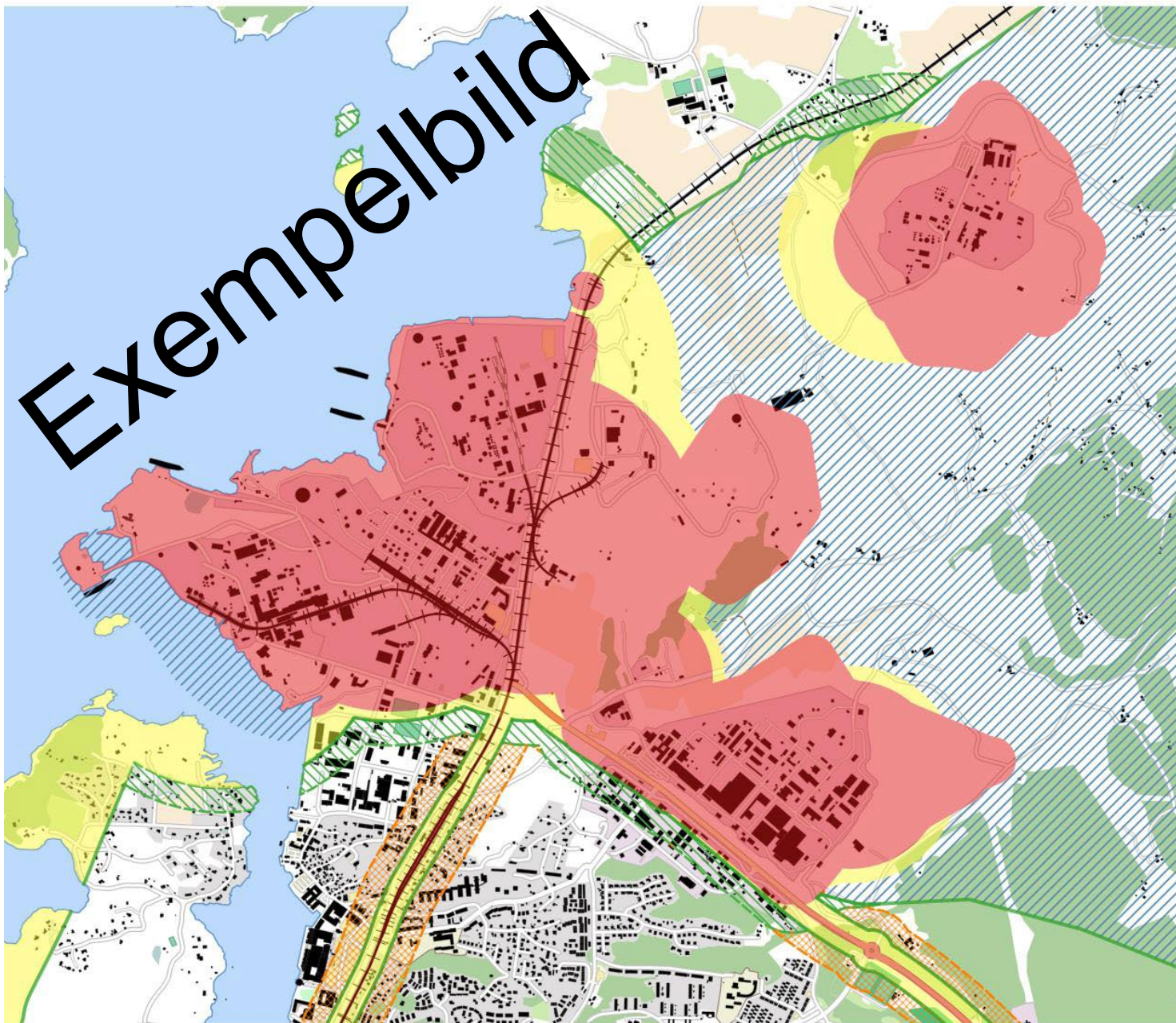
Bild 2. Underlag i vår utredningsrapport: Bilaga A – Studerade scenarier

Dagens rubriker

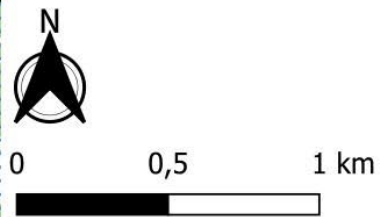
- Förutsättningar för uppdraget
- Insamling av data
- **Summering av nya zoner**
- Bedömning av zonindelning
- Användandet av styrdokument i kommunens planering

Riskhanteringsavstånd för kemiindustrier och transportleder för farligt gods i Stenungsund

Exempelbild

- Teckenförklaring**
- Markanvändning
- Industri
  - Handel
  - Bostäder
- Riskhanteringsavstånd
- Röd zon
  - Gul zon
  - Yttre gräns för riskhanteringsavstånd
  - Utökad riskzon
  - Riskhanteringsområde farligt gods
  - Riksintresse för industriell produktion

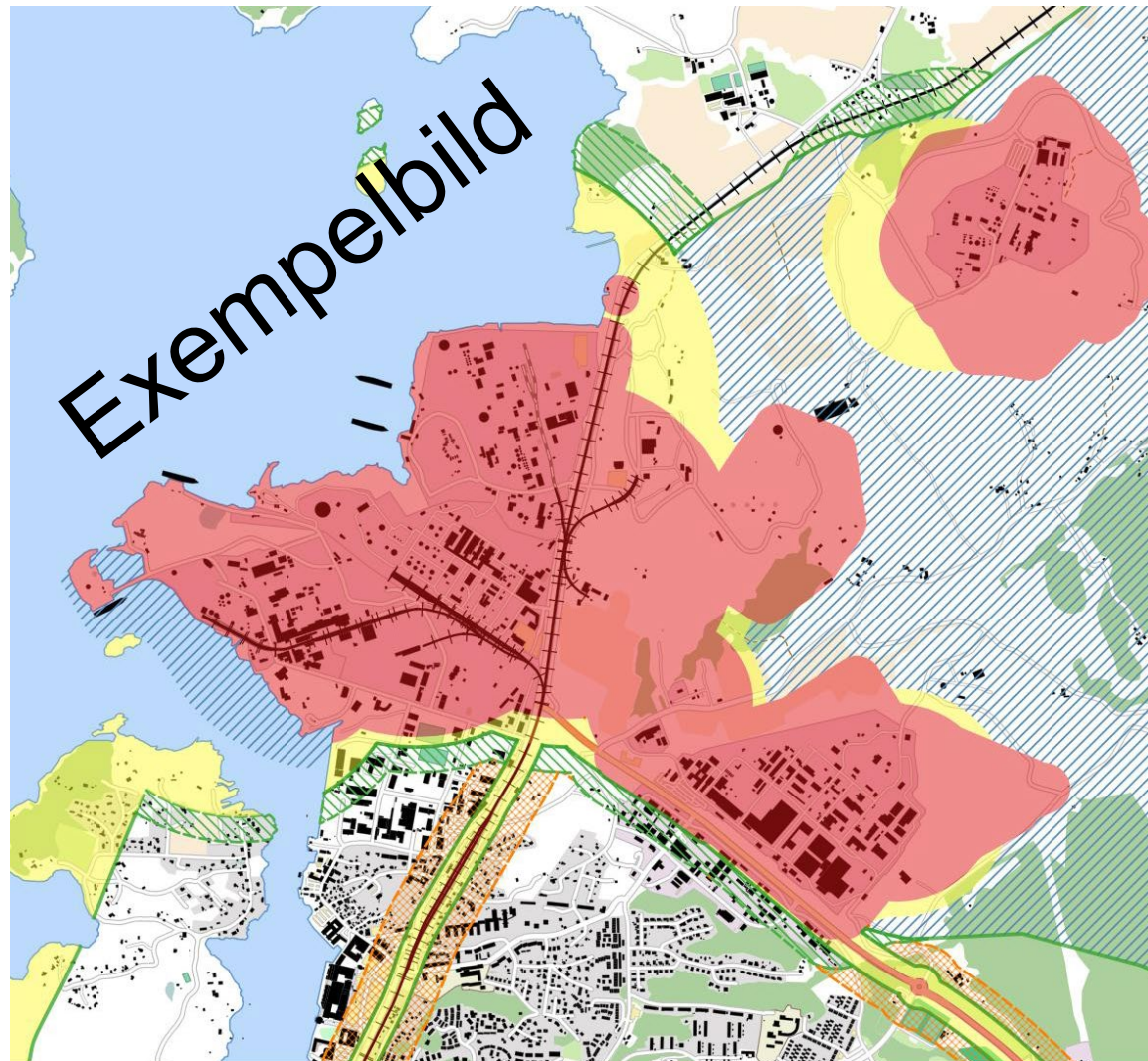

Bakgrundskarta:
OpenStreetMap Contributors

Dagens rubriker

- Förutsättningar för uppdraget
- Insamling av data
- Summering av nya zoner
- **Bedömning av zonindelning**
- Användandet av styrdokument i kommunens planering

Rekommendation för markanvändning

Röd zon: Endast bebyggelse, verksamheter och åtgärder tillåtas som har en direkt koppling till industrierna med storskalig kemikaliehantering.

Gul zon: Exempel på markanvändning; industri, lager, bilservice. Inga nya boendehushåll får tillkomma.

Blårandig zon: Riksintresseområde. Markanvändning likt röd zon.

Grönrandig zon: park, rekreationsområden, parkering, sällanköpshandel eller mindre kontor. Inga nya boendehushåll får tillkomma.

Orangerutig zon: Riskhanteringsområde farligt gods.

Fördjupad analys krävs vid prövning av ny bebyggelse/åtgärd inom alla zoner.

Dagens rubriker

- Förutsättningar för uppdraget
- Insamling av data
- Summering av nya zoner
- Bedömning av zonindelning
- **Användandet av styrdokument i kommunens planering**

Förslag till
riskhanteringsavstånd

Underlag för samhällsplanering

2022-04-28
Rev. Datum:
2024-10-09

PROJEKTNAMN Säkerhetsstudie – Stenungsund	STATUS Version 4	FASTIGHET OCH KOMMUN Stenungsunds kommun
UPPDRAVSGIVARE Stenungsunds kommun	UPPDRAVSANSVARIG Fredrik Nystedt Telefon: 010-203 83 31 Mail: fredrik.nystedt@briab.se	HANDLÄGGARE Fredrik Nystedt

Briab
The right side of risk

Briab Brand & Riskingenjörerna AB Org nr 556630-7657 Huvudkontor Maria Skolgata 83, 118 53 Stockholm Vxl 08-410 102 50 www.briab.se

Riskhanteringsavstånd
med hänsyn till storskalig
kemiindustri

Riktlinjer för fysisk planering i Stenungsunds kommun

Typ av dokument Riktlinje	Beslut av Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2024-02-01	Diarienummer 2022/191
Dokumentansvar Sektor Samhällsbyggnad	Giltighetstid Tillsvidare	Framtagen av Exploatering	Reviderad

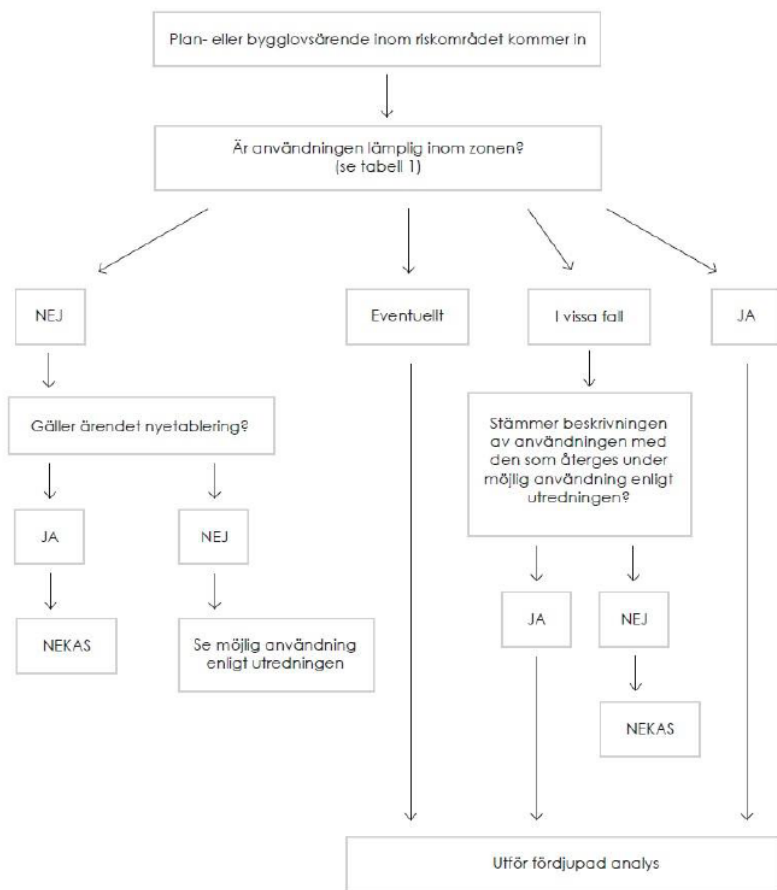

Stenungsunds
kommun

Underlagsrapport

Styrdokument

Handlägggarstöd

Är användningen lämplig i zonen?

Zon	Röd zon	Gul zon	Blårandig zon: Riksintresse för industriell produktion	Grönrandig zon: Utökad riskzon	Orangerutig zon: Riskhantering sområde farligt gods
Användning					
Bostäder (nyetablering)	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	Eventuellt
Verksamheter	NEJ	I vissa fall	Eventuellt	I vissa fall	Eventuellt
Industri: med direkt koppling till industrierna med storskalig kemikaliehantering	JA	Eventuellt	Eventuellt	Eventuellt	Eventuellt
Övrig industri	NEJ	I vissa fall	Eventuellt	Eventuellt	Eventuellt
Tekniska anläggningar	JA	JA	JA	JA	JA
Jordbruk	JA	JA	JA	JA	JA
Parkering	JA	JA	JA	JA	JA
Park	NEJ	Eventuellt	Eventuellt	JA	Eventuellt
Friluftsområde (Natur)	NEJ	Eventuellt	Eventuellt	JA	Eventuellt
Handel	NEJ	NEJ	NEJ	I vissa fall	Eventuellt
Kontor	NEJ	NEJ	NEJ	I vissa fall	Eventuellt
Skola	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	Eventuellt
Vård	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	Eventuellt
Hotell	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	Eventuellt

JA: Det är tydligt att användningen kan vara lämplig inom zonen.

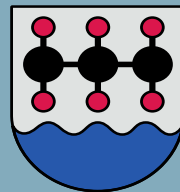
Eventuellt: Det är inte tydligt om användningen kan vara lämplig inom zonen eller inte, en fördjupad analys får avgöra det.

I vissa fall: Användningen är lämplig inom zonen under vissa förutsättningar (t.ex. att ett fåtal personer med god lokalkännedom kommer att vistas i området), se beskrivning under 2.2 *Möjlig användning inom respektive zon enligt utredningen*.

NEJ: Användningen inte är lämplig inom zonen.

Tack

**Stenungsunds
kommun**